

Tema: Husdjur och förhållandet mellan människa och djur

Mål

Att utveckla grannspråksförståelse och fördjupa förståelsen av förhållandet mellan människa och djur genom arbete med dikter på danska, norska och svenska.

Tid

En lektion

Dikter

- Edith Södergran: Lyckokatt
- Knud Sørensen: Køerne
- Gro Dahle: Den aller tristeste hunden i huset

Introduktion

Djur som kor, hästar, får, svin, höns, hundar och katter har i alla tider varit viktiga för människan. Vi har använt djuren för att få mat och kläder och haft praktisk nytta av dem på många sätt. Hästar har fungerat som dragdjur, hundar har hjälpt till vid jakt och katter har jagat skadedjur som möss. I det moderna samhället har många djur ändå inte i första hand en praktisk funktion. Hästar används mest för ridning och hundar och katter är sällskapsdjur.

När samhället förändras väcks också nya frågor om människans förhållande till djuren. Men tanke på en hållbar utveckling borde köttkonsumtionen minska. Samtidigt behövs betande djur med tanke på biodiversiteten. En större diskussion gäller den etiska dimensionen och om människan över huvud taget har någon rätt att använda djur inom livsmedelsindustrin, som sällskapsdjur – eller som försöksdjur i medicinsk forskning eller inom produktion av kosmetika.

Inför läsningen

Vad betyder djur för dig? Diskutera egna erfarenheter av djur och, på ett mer generellt plan, djurens plats i samhället i dag. Är det moraliskt försvarbart av människan att utnyttja djur för sina egna syften? Borde djur ha egna rättigheter precis som det finns mänskliga rättigheter som gäller alla människor?

Närläsning

Styrk sprogforståelsen med nordisk lyrik, 2026

Första läsningen – Vad handlar dikterna om?

- Vad får vi rent konkret veta om djuren i dikterna?
- Vad berättas om människorna?
- Vilka stämningar och känslor förmedlar dikterna?
- Vilken rad i dikterna känns mest betydelsefull eller tycker du mest om? Varför?

Andra läsningen – Hur är dikterna uppbyggda?

- Hur är dikten strukturerad? Hur är raderna och stroforna utformade?
- Vilka typiska drag för dikter finns med?
- Vad är utmärkande för språket i dikten?
- Hur används korta och långa meningar och rader?

Tredje läsningen – Vad betyder dikterna?

- Vilken bild ger dikterna sammantaget av djur och människor och förhållandet mellan dem?
- Vad i dikterna är specifikt knutet till ett enskilt land och vad har en mer tidlös karaktär?
- Hur tolkar du dikternas budskap? Vad känner du igen från egna erfarenheter?

Efter läsningen

Vilka nya tankar väckte dikterna? Texterna är väldigt olika, men vad kan de bidra med till dagens diskussion om hållbar utveckling, förhållandet mellan människa och djur och människans ansvar för jordens framtid? Diskutera!

Skriv nya dikter om djur och djurens betydelse för människan, eller använd andra estetiska uttrycksmedel. Utgå till exempel från dina egna erfarenheter av husdjur och koppla dem till en samhällelig nivå, eller skriv dikter som tar fasta på djurperspektivet. Hur uppfattar djuren oss och världen?

Lyckokatt

Jag har en lyckokatt i famnen,
den spinner lyckotråd.
Lyckokatt, lyckokatt,
skaffa mig tre ting:
skaffa mig en gyllne ring,
som säger mig att jag är lycklig;
skaffa mig en spegel,
som säger mig att jag är skön;
skaffa mig en solfjäder,
som fläktar bort mina påhängsna tankar.
Lyckokatt, lyckokatt,
spinn mig ännu litet om min framtid!

Ur: *Dikter* (1916)

Uppläsning av **Karin Oscarsson**:

<https://www.youtube.com/watch?v=cnD8kz5Bua0>

Tonsättning av **Ami Aspelund**:

<https://www.youtube.com/watch?v=sVLDvlGCaz0>

Tonsättning av **Nicolai Dunger**:

<https://www.youtube.com/watch?v=mJKkGgU-UPU>

Tonsättning av **Einojuhani Rautavaara**:

<https://www.youtube.com/watch?v=rSZAyXcXfWM>

Kørne

Hvis det ikke var for kørne
– de sortbrogede, de rødbrogede
og de små ensfarvede jersey –
hvis det ikke var for kørne,
ville vi ikke have
et grønt Danmark.
Vi ville ha korn, nåja,
dets egentlige farve er gul,
og korn er noget andenklasser,
der kun spises
af svin og af mennesker, nej
hvis det ikke var for kørne,
hvis ikke disse kødklumper
vadede rundt i græs til knæene
altid tæt sammen, altid
– næsten –
i takt, hvis det ikke var for kørne,
ville vi ikke have Danmark
som en grøn drøm om evighed.

Men hele tiden
er drømmen i fare:
Det er altid én ko,
der er anderledes, én ko
der fjerner sig fra flokken, én ko
der vender hovedet den anden vej, én ko
der æder, når de andre tygger drøv, én ko
der nærmer sig den besøgende
med tungen forrest indstillet på
at vise ru indladerhet og søge
ud over sig selv, der er altid én ko

Styrk sprogforståelsen med nordisk lyrik, 2026

som står slikkende og snusende

og kigger langt ud over hegnet

og ønsker sig

et liv som ikke-ko, måske

som en høne i et bur

eller et svin på tredje etage

eller et menneske på fjortende, dér står den

urolig, usikker, uvidende

om sin egen tyngde, dér står den

og holder i enden af et langstrakt

længselsfuldt muh,

når den fremmede går.

De rigtige køer

ligger inde i græsset.

De tygger drøv

sådan som køer altid

har tygget drøv.

De ser kun indad,

og de er grønne helt ind i sjælen.

De rigtige køer

er genfødte bønder,

det er for dem

græsset gror,

solen skinner

og regnen falder,

det er for dem årtiderne skifter,

så verden altid

er uforanderlig ny,

det er for de rigtige køer

som er genfødte bønder

– og for de rigtige bønder

som er genfødte køer.

Styrk sprogforståelsen med nordisk lyrik, 2026

Ur: *Hvad ska vi med solnedgangen?* (1987)

Den aller tristeste hunden i huset

Sitter du der, du, hund,
sier katten
og ser hunden sitte så trist
på det tredje trinnet i trappen.
Hva er det som er så galt, spør katten.
Da kommer det fram.
Hunden har mistet seg selv i dag,
mistet seg helt bort.
Alt er bare et eneste surr.

– Uff, da, sier katten og ser på hunden,
– Men du sitter jo der, sier katten.
– Gjør jeg det, sier hunden og kjenner etter,
Jo visst gjør han det,
tenker hunden,
jeg sitter jo her
på det tredje trinnet i trappen.
Noe så dumt tenker hunden
og er flau.
Mistet seg selv, funnet seg selv,
og funnet en venn.
Det er kanskje ikke så galt allikevel?

Så går de en tur,
katten og hunden,
for alle trenger litt luft i hodet,
litt vind i tankene,
litt fugler i håret,
litt granbar i pelsen,
litt gress under foten

Styrk sprogforståelsen med nordisk lyrik, 2026
og en venn som forstår det meste.